

1572

De stad veroverd namens Oranje

Ingekleurde gravure van de verovering. Gemeentelijk Museum Kampen.

17 De Tachtigjarige Oorlog

Kampen was van oudsher een gezagsgetrouwe stad, trots op zijn kerken en kloosters. Maar de politieke en religieuze landkaart was in de 16de eeuw aan het veranderen en daar kreeg ook Kampen mee te maken. Er was alom sprake van verzet tegen de pogingen van de toenmalige landsheer Philips II om een sterk centraal geleide regering ingang te doen vinden en zogenaamde *ketterse* stromingen hard aan te pakken.

Protesten

Kampen protesteerde samen met Zwolle tegen het centralisme vanuit het Brusselse bestuurscentrum. Burgemeester Arent toe Boecop reisde stad en land af om dit protest te laten horen. Vóór alles kwam hij op voor de rechten en belangen van zijn geliefde stad. Hij bleef een aanhanger van het katholieke geloof en het landsheerlijk gezag, maar neigde wel tot enige

Schilderij in het Historisch Museum van Duitsland in Berlijn. De gewesten worden voorgesteld door de geketende maagden. Granvelle blaast met zijn balg allerlei gevaarlijke ideeën in het oor van Alva geïnspireerd door de Paus (De stralen bereiken Alva's hoofd vanuit de pauselijke tiara). De verantwoordelijke autoriteiten houden hun mond dicht omdat ze bang zijn.

lankmoedigheid ten aanzien van Lutheranen en later Calvinisten. Het is tekenend dat er in het jaar 1566 geen Beeldenstorm plaatsvond in Kampen en andere Overijsselse steden. Het stadsbestuur heeft mogelijk zelfs overwogen om de Calvinisten een eigen kerkgebouw te gunnen.

Hartelijke ontvangst

De hertog van Alva volgde in 1567 Margaretha van Parma op als landvoogd namens Filips II. Hij was vast van plan het centrale bestuur in te voeren en bovendien volgens de orders van Madrid de protestanten het vuur na aan

Het familiewapen van Toe Boecop uitgevoerd in glas-in-lood. Schepenzaal Stedelijk Museum Kampen.

Gewone burgers, zoals dit boerengezin, hadden veel te lijden van slecht betaalde en ongedisciplineerde groepen soldaten. Historisch Museum van Duitsland in Berlijn.

de schenen te leggen. Kampen was loyaal jegens Alva en ontving hem en zijn gevolg na de overwinning bij Jemgun (1568) op Lodewijk van Nassau op hartelijke wijze. Desondanks kwam er toch een klein Spaans garnizoen in de stad. Met veel moeite en de nodige penningen wist het stadsbestuur deze Spaanse ruiters weg te krijgen.

Veroverd

In 1572 sloeg Willem van den Berg, een zwager van Willem van Oranje, met zijn geuzenleger het beleg voor de 'maagdelijke' (nooit ingenomen) stad. Dit was onderdeel van het strategisch offensief van Willem van Oranje om Alva en zijn leger definitief te verslaan. Arent toe Boecop organiseerde de verdediging en was overal als drijvende kracht aanwezig, maar de bevolking van Kampen stond niet meer als één man achter hem. De afkeer van de Spanjaarden als bezetters en de sympathie voor de geuzen waren gegroeid. Willem van den Berg leek ook nauwelijks voorwaarden te stellen aan de overgave. Alle rechten en privileges van de stad zouden gerespecteerd worden. Met dit vooruitzicht gaf de stad zich op 11 augustus 1572 gewonnen. Maar al spoedig gedroegen de prinselijke troepen zich even schandalig als eerder de Spaanse bezetters. Ook roofden zij kerkelijke kostbaarheden. Van de Berg verving diverse magistraats- en raadsleden. Hij gijzelde een aantal aanzienlijke bestuurders van de stad, onder wie burgemeester Arent toe Boecop. Een paar maanden werd hij vastgezet in het blokhuis te Genemuiden.

Spaanse bezettingsmacht

De Spanjaarden lieten niet met zich spotten. Don Frederik, de zoon van Alva, organiseerde een grote strafexpeditie en kwam richting Kampen. Nu werd Willem van den Berg zenuwachtig, vooral toen hij gehoord had wat er in Zutphen was gebeurd: als gruwelijk voorbeeld had Don Frederik de bevolking laten uitmoorden. Uiteindelijk verlieten Van den Berg en zijn troepen de stad. Sommige soldaten waren zo wanhopig dat ze hun wapenrusting in de IJssel wierpen. Arent wachtte tot hij 'met ere' terug kon komen in zijn stad: de burgers zouden hem met een officieel verzoek hier toe moeten uitnodigen. Eenmaal teruggekeerd in Kampen wilde hij niet samenwerken met de nieuwe, deels door Willem van den Berg benoemde raadsleden. Hij kreeg gedaan dat de oude raad van Kampen weer in ere werd hersteld. Samen met zijn vriend en schepen Coenraad van der Vecht ging hij meteen weer de belangen van zijn stad bepleiten bij de stadhouder en de bisschop in Deventer. Het was deels zijn verdienste dat Kampen niet werd bestraft, al moest het wel drie ingehuurde Duitse vendels huisvesten. Door de onzekerheid van bezetting en dreiging van een beleg in deze jaren stagneerde de handel en werd de stad in grote armoede gedompeld. In 1578 bracht de verovering door stadhouder Rennenberg Kampen weer aan de kant van Oranje. Schoorvoetend koos de stad evenals de rest van Overijssel voor de opstandige gewesten. De politieke rol van de diplomatiek begaafde burgemeester Toe Boecop was hiermee uitgespeeld.

Erik Kaper

Bronnen

Fehrman, C.N. , 'De Kamper Burgemeester Arent toe Boecop en zijn tijd', *Kamper Almanak 1971/1972*.

Idem, *Kampen vroeger en nu* (Bussum 1972).

Kolman, R.J. , 'Traditie, Trouw en Tolerantie. De Kamper Magistraat tussen Bevrijding en Religievrede', *Kamper Almanak 1994*.

Mierlo, R. van, *Kampen in fragmenten* (Kampen 1990).

Moerman, H.J. , 'Geschiedenis van Kampen. De Opstand en de Republiek tot de 18de eeuw', *Kamper Almanak 1954/1955*.

Moulin, E., *Historische Kamper Kronijk. Tweede en Laatste Deel* (Kampen 1849).

Nanninga Uitterdijk, J., *Kampen. Geschiedkundig Overzicht en Merkwaardigheden* (Kampen 1878).

Rijpma, E., *De Ontwikkelingsgang van Kampen tot omstreeks 1600* (Groningen 1924).